

Kulturdepartementet

Remissvar Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland (SOU 2025:24)

Inledning

Folkets Hus och Parker är en riksorganisation för Folkets Hus, folkparker, kulturhus och andra öppna, demokratiska mötesplatser. Genom betydande ideella insatser tillhandahålls platser för kultur, demokrati och bildning i hela Sverige. En viktig strävan är att alla ska ha möjlighet att ta del av kultur – oavsett bostadsort. Genom väl utbyggda former för visning, programsättning och utveckling utgör medlemsföreningarna tillsammans en värdefull infrastruktur och arrangörsresurs för biografvisning i hela landet. Därutöver är de också viktiga garantier för att kulturverksamhet kan tillhandahållas även i händelse av kris, samtidigt som de i praktiken många gånger utgör faktiska samlingsplatser för civil beredskap.

Folkets Hus och Parkers biografkedja är med sina 148 biografer Sveriges största aktör på biografmarknaden sett till antalet visningsplatser. Våra biografer finns såväl i glesbygd som i förort och på ställen där den lokala biografen är den enda öppna mötesplatsen och därmed också utgör en ovärderlig länk i en nationell kulturell infrastruktur. Genom att aktivt stötta och hjälpa dessa föreningsdrivna biografer med exempelvis utveckling, bidrar Folkets Hus och Parker till att kultur i allmänhet och film i synnerhet blir tillgängligt i hela Sverige. Det handlar såväl om en demokratisk som kulturell insats.

Folkets Hus och Parker ser positivt på utredningens ambition om att stärka filmens roll i samhället genom en reform som vilar på flera ben. Förutom förslaget om en sänkt biografmoms finns även andra aspekter som är värda att lyftas fram. Här märks bland annat filmfonden, målformuleringar om ett tillgängligt och brett filmutbud i hela landet, branschspecifika initiativ samt skrivningar om biografen som första visningsfönster. Vissa förslag i utredningen kräver dock ytterligare beredning och analys.

Folkets Hus och Parker tillstyrker utredningen i huvudsak med synpunkter på ett antal specifika reformförslag.

Synpunkter på specifika förslag

10. Vägar framåt för filmpolitiken

10.2.5 Prioritera biograferna och publikarbetet

Utredningen slår fast att även om digitaliseringen skapat förändrade medievanor, så består biografens betydelse som visningsfönster. Detta i egenskap av samlingslokal, kulturinrättning, nöjeslokal och på mindre orter, ofta den enda kvällsöppna mötesplatsen. Biografen skapar dessutom ett kulturellt, socialt och ekonomiskt värde för filmen i visningskedjans alla delar. Folkets Hus och Parker är den enskilt största garanten för att uppnå det målet. Det krävs också

ytterligare stöd för att rusta upp och utveckla biograftekniken, biografsalongen och i många fall byggnaden i stort.

För att nå det föreslagna målet om ett tillgängligt och brett filmutbud i hela landet måste biograferna ha rätt förutsättningar för att möta en kvalitetsmedveten och filmkunnig publik. Riksorganisationen Folkets Hus och Parker och de biografer som är medlemmar i Folkets Hus och Parker har en betydande roll att lyckas med detta. Vi ser därför ett behov av stärkt finansiering för både biograf- och visningsstöd inom ramen för Filminstitutets stödgivning.

- **De direkta biografstöden måste stärkas.** De enskilda biograferna står inför stora utmaningar gällande upprustning av projektor, servrar och ljudutrustning. Många biografer har utrustning som är delvis uttjänt och behöver bytas ut för att inte riskera långa och förödande driftstopp på grund av omfattande fel eller tekniska haverier. Detta är en stor investering för en ideell förening som särskilt bör värnas inom den nationella filmpolitiken då organisationsformen skapar engagemang, förankring och ansvarstagande för filmen på orter över hela landet.
- **Stödet till visningsorganisationerna behöver stärkas.** De små och medelstora föreningsdrivna biograferna inom Folkets Hus och Parker drivs till stor del på ideell basis. Det är medlemskapet i Folkets Hus och Parker och biografkonsulenternas arbete som är det professionella stödet för dessa biografer. Denna relation är central och måste stärkas för att biograferna ska överleva och utvecklas på lång sikt.
- Vi ser stora behov av investeringar för biograferna i form av digital infrastruktur. Digitaliseringen var ett paradigmskifte, men för många små och medelstora biografer började och slutade digitaliseringen med projektionen. I andra avseenden är man kvar i den analoga världen. För att fortsätta vara relevanta för publiken, behöver alla biografer investera i digitala kassasystem som möjliggör förköp online, moderna hemsidor samt marknadsförings- och kommunikationskanaler via sociala medier. Det arbetet behöver vi som visningsorganisation driva och aktivt genomföra tillsammans med medlemmarna genom ramavtal, upphandlingar och kollektiva lösningar.

11. Reformen för ett starkare filmland

11.1 Tydligare nationella och filmpolitiska mål

Nuvarande nationella filmpolitiska mål överlappar de allmänna kulturpolitiska målen och bland annat därför menar utredningen att enklare och tydligare mål är nödvändiga. De nya nationella filmpolitiska målen föreslås vara:

- 1) Ett brett filmutbud av hög kvalitet
 - 2) Film visas i hela landet
 - 3) Svensk film når en stor publik
 - 4) Filmvervet bevaras och används
- Även om de fyra föreslagna målen är beroende av varandra, vill Folkets Hus och Parker med sina 148 medlemsbiografer och central filmsättning särskilt betona mål två. Den unika svenska biografstrukturen med små och medelstora föreningsdrivna biografer över hela landet, även i glesbygd, är en förutsättning för att det filmpolitiska målet om att film visas i hela landet skall uppfyllas.
 - Det förutsätter i sin tur att svenska distributörer även fortsättningsvis faktiskt levererar film till hela landet med både kommersiell bärkraft och konstnärlig höjd. Det ställer även höga krav på salonger, projektorutrustning och digital infrastruktur. En förutsättning för att film

ska visas i hela landet är således att mål 1 - *Ett brett filmutbud av hög kvalitet* – förverkligas.

- Det ger förutsättningar för att det tredje målet - *Svensk film når en stor publik*, infrias.
- Folkets Hus och Parker noterar utöver detta att de horisontella målen kring jämställdhet och mångfald som var bärande i den tidigare filmutredningen inte längre finns representerade som uttalade målformuleringar.

För Folkets Hus och Parker är det viktigt att dessa värden även fortsatt genomsyrar samtliga delar av filmindustrin, filmbranschen och Filminstitutets arbete.

11.3 Höjda anslag och en branschgemensam filmfond

11.4 Sänkt moms på biobiljetter och återförda biografavgifter

Ett nytt beslutsorgan kallat Filmfonden, med en egen budget på ca 300 miljoner kronor, föreslås inrättas inom SFI. Fonden ska huvudsakligen förmedla automatiska stöd som innefattar ett reformerat produktionsincitament, ett publikrelaterat stöd, ett toppstöd till vissa större filmproduktioner samt viss branschgemensam verksamhet. Ledamöter i Filmfonden föreslås nomineras av de parter som direkt eller indirekt finansierar fondens verksamhet. Enligt utredningen ska fonden i utgångsläget finansieras till lika delar av staten, biografägarna och vissa strömningstjänster som riktar sig till svenska konsumenter. För att uppnå detta föreslås en ny lag om avgifter för leverantörer av medietjänster som tillhandahåller beställ-tv. Lagen är tillämplig på svenska och utländska leverantörer vars tjänster riktas mot publik i Sverige. Leverantörer av medietjänster som tillhandahåller beställ-tv ska årligen bidra finansiellt genom en avgift som utgör 1,5 procent av föregående kalenderårs omsättning i Sverige. Detta beskrivs som "en låg men bred avgift som träffar i princip alla som är verksamma på strömmingsmarknaden". Mindre leverantörer och företag med public service-uppdrag är dock undantagna från att bidra likaså leverantörer som investerar över 10 procent av sin omsättning i Sverige i nya svenska filmer och serier.

Folkets Hus och Parker tillstyrker modellen för en ny filmfond då svensk filmproduktion över lag behöver en starkt finansiering. Att sänka biografmomsen och i stället införa en biografavgift är något vi ställer oss positiva till men vi ser potentiella problem med den kommande förhandlingen kring styrningen, eftersom sammansättningen är komplex. Det är också av största vikt att de minsta och ideella, föreningsdrivna biograferna undantas från avgiftsskyldigheten.

Fondens finansiering ska enligt förslaget lösas via förhandling. Folkets Hus och Parker har följande ingångsvärden till en sådan:

- Folkets Hus och Parker ser positivt på en sänkt biografmoms vilket riksorganisationen har förespråkat under lång tid.
- Folkets Hus och Parker tillstyrker förslaget om en särskild biografavgift, men att de minsta biograferna inte ska ingå i den strukturen. Det är viktigt att hitta en tillämpningsbar form och metodik som undantar de minsta biograferna från avgiften utan att regelverket premierar att biografer visar färre föreställningar för att undvika avgift.

Vi föreslår att samtliga momsbefriade biografer skall vara avgiftsbefriade i och med att de inte heller får någon lättnad av momssänkningen och skulle därför drabbas hårdast av en biografavgift. Det är också ett lätt administrerat system som inte innebär någon gränsdragningsproblematik.

- Streamingtjänsternas bidrag på 1,5 procent är till viss del svårbedömd. Det är positivt att dessa inkluderas och bidrar till finansiering av filmproduktion.

Om däremot inte samtliga streamingtjänster bidrar, utan enbart de som har film i sitt utbud, behöver procentsatsen vara högre. Det finns ingen anledning att Sverige går in i

en finansieringsmodell som är lägre än våra grannländer och andra jämförbara EU-länder.

- Folkets Hus och Parker ställer sig positiv till den föreslagna fonden och närmar oss en förhandling med god vilja. Vi ser helst ett avtal med samtliga parter som har kapacitet att säkra de ca 300 miljoner kr som utredningen föreslår.
Det har framförts invändningar från producentledet till att flytta produktionsincitamenten från Tillväxtverket till filminstitutet och den kommande fonden. Vi har en förståelse för att det nuvarande och inarbetade systemet tjänar flera av branschens aktörer väl. Folkets Hus och Parker är öppna för en förhandling även utan den tredjedelen för att få ett avtal på plats som i det fallet säkrar ca 200 miljoner kr tillsammans med en sänkt biografmoms. Det är också fullt möjligt att i ett senare skede inlemma produktionsincitamenten i filmfonden även om de i ett första steg skulle ligga kvar hos Tillväxtverket.
- Det krävs en bred representation från biografernas sida för att slutresultatet ska vara funktionellt för biografsektorn i sin helhet och därmed fylla sin funktion i det filmpolitiska ekosystemet. Vi förordar att såväl Folkets Hus och Parker som Biografägareförbundet och Riksföreningen Biograferna skall ingå som enskilda avtalsparter i fondens styrning. Detta för att små och medelstora biografers ska vara representerade och för att säkra uppfyllandet av de filmpolitiska målen.
- Vi saknar överlag en analys av den så kallade fönsterfrågan i utredningen. Den är viktig och kräver en fördjupad analys. Vår bedömning är att det är biograffönstret som ger mest värde åt hela filmens ekosystem – ekonomiskt, kulturellt och socialt.

Folkets Hus och Parker betonar att den finansiering som utgår från filmfonden företrädesvis ska beviljas till produktioner som är avsedda för visning på biograf.

Sammanfattande ställningstaganden

Riksorganisationen Folkets Hus och Parker har deltagit i utredningen och inkommit med synpunkter och inspel vid givna tillfällen. Företrädare för riksorganisationen har också erbjudits möjlighet att framställa verksamhetens utmaningar och möjligheter direkt till utredningens sekretariat. Till detta har riksorganisationen tillsammans med andra berörda aktörer inom filmområdet också bjudits in till såväl avstämningar som presentationer av utredningens framdrift. Sammantaget har processen varit tillfredsställande och föredömligt transparent.

Folkets Hus och Parker Folkets Hus och Parker tillstyrker utredningen i huvudsak tillsammans med de framförda synpunkterna i yttrandet.

För Riksorganisationen Folkets Hus och Parker

Nina Andersson, vd